

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegrafulu este de doue ori pe septimana: joi'a si Duminica. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu buni gat'a prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretiulu pronumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Nr. 14. ANULU XVIII.

Sabiu, in 15/27 Februaru 1870.

in provincie din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princip. si teri straine pe unu anu 12 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Evenimente politice.

Intre ministerele de finantie din ambe partile imperiului, cetimu in mai multe diuarie, s'a escatu diferentie, cari nu lasa sperantia, ca se voru poté obli in graba. „P. L.“ nu ne spune mai apriatu cari sunt diferentiile aceste. „Reform“ din Pest'a inse dice in privint'a acest'a ca cestiunea confiniilor militare astadi e mai departe de deslegarea (solutiunea) ei ca ori candu alta-data. Reintorcerea ministrului Lonyay la Pest'a e acompaniata de unu neresultatu. Pretensiunea ministeriului este ca Ungari'a se mai primisca unu adausu la cot'a de platitu, pre candu din partea min. ung. acest'a se respinge si se pretinde simplu confiniile ca parte integritoria a tieriloru tienetorie de coron'a St. Stefanu. „Presse“ sperca, cu tote aceste, ca diferentiile escute din afacerea acest'a se voru delaturá in scurtu tempu.

Dincolo de Lait'a se petrecu lucruri interesante. Amu amintitu odata si noi ceva despre o diferentia intre cancelari'a imperiale si intre ministeriulu cislaitanicu despre fondulu de dispuestiune, din care se subventiuneza foile ce se invoiescu a primi subventiuni. Efectulu diferentiei se vede din mai multe foi, cari, mai incetu séu mai cu prip'a se dau pre ap'a politica a cancelariei imperiale. Dara acest'a e afacere care pre noi románii din Transilvania putienu ne privesce, — intr'atát'a numai, ca se scimu, care este mijloculu, prin care se intoreu si se sucescu opiniunile unoru diuarie mari si ca sa nu ne legámu privirea numai de ele, ci sa fimu mai cu atentiune si la mersulu loru. Cestiunea, sub greutatea carei trebuie sa suferé opiniunile de mai nainte a multoru diuarie este impacarea cu cec'hii.

In privint'a acestei cestiuni suntu sciri, ca doi din corifeii cec'hiloru: Ryger si Sladkowsky au se vina la Vien'a, se intre in negociatiuni cu ministeriulu si se afe unu modu de a intrá in constitutiune si natiunea cec'hica. Nu se poté sci positivu deca acest'a voru veni. Atát'a inse e sciutu, ca intre cec'hii se afla doue opiniuni: un'a a cec'hiloru betráni, a se abtíené de negociári si alt'a a cec'hiloru juni, cari se invoiescu la cercarea unei impacári.

Póte ca cesti din urma voru si rumpe ghiati'a si voru procede la impacare.

Cancelari'a imperiale se pare ca este fórté ocupata de brosiur'a generalului rusescu Fadajew, deca va fi adeveratu ca are de cugetu sa pregatesca unu memoriu, in care se numere tote peccatele partidei panslavistice, prin care acest'a agiteza intre slavii austriaci. Folosulu unui memoriu lu combatu unele diuarie si recomanda o nota energica la Petersburgu, la casu candu suntu dovedi, ca cabinetulu rusescu pórtu vin'a agitaciuniloru.

Archidacele Albrechtu a petrecutu dilele din urma in Parisu. Elu calatorescu prin Franci'a „necunoscutu“ (incognito). Cu tote aceste a fostu fórté bine primitu in tote partile.

In corpulu legislativu din Franci'a s'a inceputu in 21 Fauru desbaterea asup'a afaceriloru interne si a politicei ministeriului celui nou in privint'a acest'a. In un'a din siedintiele acestoru desbateri, contele Daru, ministru de esterne, a aparatu ministeriulu, prin o cuventare, precum se pare cu efectu, cáci ambe centrele a inceputu a se grupá si mai strinsu lánge ministeriu. Partid'a stánge s'a consultatu intr'o adunare, cá nici unu proiectu de lege sa nu se mai aduca din partea ei fára scirea tuturor membriloru (stángei).

Parlamentulu englesu s'a induplecatu in fine la primirea unui proiectu de lege, prin care indigeniloru iri li se da voia a avé proprietate cá si moldurile de libertate, adeca englesii. Asiá dara mai

la capetulu seculului alu XIX se eliberá biseric'a irica de sub tutoratulu celei protestantice si post tot discrimina rerum li se da locuitoriloru originali voia a nu fi numai arendatori de mosii in patri'a loru stravechia.

Diet'a Ungariei.

(Continuarea siedintiei din 17 Febr.)

E. Henszlmann provóca pre ministrulu Eötvös a procede cu energia; desprobéza apoi impregiurarea, ca pentru scopuri bisericesci e mai multu preliminaru in bugetu decátu pentru scopuri scolare, de óre-ce spesele dintáiu suntu neproductive, cele din urma inse productive. Densulu sustiene, ca ajutoriulu, care lu primisce biseric'a dela statulu folosescu preotii spre impedecarea cultivárei poporului, cáci voiescu a ridica infalibilitatea papei de dogma si se nisuescu a efectuí, cá bibli'a sa se recunósca de singurulu izvoru alu sciintieloru, precándu e unu lucru constatatu ca sciintiele libere au delungatu de multu autenticitatea chronologiei biblice; tempulu ne impune a ne decide séu pentru bibliu séu pentru sciintia; vorbitoriulu provóca in privint'a acest'a pre ministrulu a lucrá precugetatu si fára patima. Candu s'aru reduce civilist'a, dotatiunea biseric'e catolice si ajutoriulu altoru biseric'i, s'aru poté dotá scól'a mai bine. Polemisándu in modulu est'a contra ministrulu si contra altoru autovoritori se alatura pre lánge propunerea lui Schwarz.

M. Vahrman nu voiescu a desbate cestiunile, ce s'au ivitu in siedint'a de facia, oi voiescu a vorbi numai despre congresulu israelitu, de care a fostu amintitu Ghyezy; se vede cu atát'a mai multu silitu a vorbi in cestiunea acest'a, cu cántu densulu e singurulu evreu in camera. Suntu ómeni, cari insu-si nu au judecata, ci prindu uneri cáte o frasa frumósá si o arunca indatu in lumea larga; suntu altii, cari urmarescu scopuri egoistice sub scutu liberalu. Cei dintáiu suntu insielati, cei din urma insielatori. Intre evrei esista doue partide; un'a si-a pusu de tientiá din nepricepere séu din egoismu „biseric'a libera in statu liberu.“ Vorbitoriulu incepe apoi a enerá istori'a congresului evreescu fára de a se atinge de conclusele congresului si primisce bugetulu ministrului de instructiune de basa pentru desbaterea speciala.

W. Paulini = Tóth deplange starea ceatrasta a instructiunei publice pre basa statistica; in Ungari'a au 5000 de comune scóle rele, 5000 de comune nu au de feliu scóle; din caus'a acest'a fu primita legea pentru scólele popularie cu bucuria. Bucuri'a si multiamirea acest'a recise inse indatu dupa denumirea inspectoriloru scolari. In comitatulu Liptau s'au denumitu unu protestantu de inspectoru; cum póte fi unu teologu protestantu inspectoru bunu preste scóle catolice. Asiá enumera vorbitoriulu mai multe denumiri de inspectoru scolari preste alte comitate, fára de a cunósce respectivulu bateru limb'a cercului.

I. Crájkcsik polemiséza contra lui Ghyezy si Schwarz si primisce proiectulu bugetulu de basa pentru desbaterea speciala.

In siedint'a din 18 Febr. se cetesce si autentica protocolulu.

I. Madarász interpeléza pre ministrulu de comunicatiune, cá si candu are de cugetu a propune casei actele privitorie la regularea fluvieloru si cladirea drumulu de feru Salgo-Tarjau?

Camer'a trece apoi la ordinea dilei, la care e continuarea desbateri despre bugetulu ministeriului de instructiune.

L. Mocsaray afirma, ca pána candu potestatea clerului va fi asiá de mare, nu voru poté deveni religione libere.

Episc. M. Horváth spriginescu procederea regimului in caus'a autonomiei biseric'e catolice si se mira, cum de barbati, precum e C. Ghyezy nu sucorgu cu puterile loru spre ajungerea acelu scopu frumosu. Oratorele propune urmatóriele: Cas'a se esmita o comisiune, care se esameneze pretensiunile statului, asup'a unoru bunuri, cari se afla de fatia in posesiunea confessiunei catolice.

C. Ghyezy presinta asemenea unu proiectu de conclusu despre obiectulu acest'a, care se deosebesc de a lui Horváth numai prin urmatóriele pasu: „Pána candu comisiunea si va seversá lucrulu se propuna regimulu pre totu anulu parlamentulu unu conspectu detaliatu despre administrarea bunuriloru.

In caus'a autonomiei biseric'e catolice mai vorcescu Jókay, Zsedenyi, Horváth si Berzenczey.

A. Németh descrie crescerea tinerimei, (ilaritate prelungita) ce se aplica stárei preotiesci; polemiséza contra lui Puszky, Horváth si Wahrmann si provóca pre ministrulu culteloru, a suspende celibatul.

In siedint'a din 19 Febr. se cetesce si autentica protocolulu. Ministrulu conte Mico respunde la interpelarea reprezentantelu Madarasz, privitoriu la escrierea de concursu pentru regularea fluvieloru. Dumnulu reprezentante, dice ministrulu, tu sumuatu prin comisiunile si insultáriele din „N. Er. Lloyd“, care fóia oficiósá pre de ajunsu le au combatutu. Eu mi a-siu fi implinitu datoriint'a mea, si candu nu au fi amintitu dise fóia si dlu repr. nimic'a despre afacerea acest'a. Pre lánge tota bun'a vointia nu amu potutu seversá nimic'a in privint'a regulárei fluvieloru, cáci nu ni s'au ivitu conditiuni favorabile si asiá s'a vedíulu regimulu silitu a prelungi terminulu pána la 15 Martiu.

Comisiunea de siepte, esmisa spre esamínarea computulu finale tramita referatulu seu.

La ordinea dilei e referatulu comisiunei de imunitate, relativu la caus'a deput. Berzenczey, Rácóczy si Miletics.

Gajzágó propune a se tiené in caus'a acest'a o siedintia secreta; cas'a se desbata obiectele, ce stau la ordinea dilei mai intáiu, si la o óra se tiena apoi amintit'a siedintia.

Propunerea lui Gajzágó se primisce.

Conformu acestui conclusu, referéza comisiunea de petitiuni despre mai multe petitiuni urgente.

Petitiunile referitórie la cladirea drumuriloru de feru se tramitu ministrulu de comunicatiune; petitiunile privitorie la infiantierea cortiloru judecatóresci de prim'a instantia se predau ministrulu de interne si in fine cele privitorie la reformele de contributiune ministrulu de finantie.

Cas'a trece apoi la desbaterea generala despre bugetulu ministeriului de culte si instructiune publica.

A. Török despróba lungimea si latimea desbateriloru; religionea legislativei se cuvine a fi amóre cátra patria, discordiele confessionale nu se tienu de ea; oratorele voiescu a vorbi numai despre obiectulu desbateri: institutele mai inalte de invetiamentu nu corespondu tempului nostru, acest'a o documentéza impregiurarea, ca o multime de tineri studiaza in strainatate; densulu primisce proiectulu de baza pentru desbaterea speciala.

I. Madarász dorescu, cá legile, ce tractéza despre religionele recepte, sa se obróge. Inspectorii scolari suntu lucsu; aru fi mai bine, candu lefele aceluor inspectoru s'aru intrebuintia spre cladirea de scóle. Se pare, ca inca nu amu venitulu convingere, ca instructiunea face

